

ÜSTÜN YETENEKLİ VE ÜSTÜN ZEKALİ ÇOCUK İLE YAŞAMAK

Prof. Dr. Ayşegül Ataman

Üstün yetenekli/zekalı çocuklar Kimdir?

Üstün yetenekli/zekalı çocuğa destek sağlayacak aile ortamı nasıl oluşabilir?

Üstün zekalı/üstün yetenekli çocukların eğitim ortamlarına yerleştirilmesi

Üstün zekalı çocuklar, özel eğitim alanının en çok göz ardı edilen ve eğitim olanaklarından yeterince yararlanamayan grubudur. Bilim, sanat alanlarındaki katkılarına, uygarlık düzeyini oluşturmadaki çabalarına karşın, kamu oyunda uygar, gelişmiş bir toplum olmanın koşulu, engelli bireylerine uygun eğitimin sağlanması ve bu bireylerin bağımsız, üretici ve topluma tam katılımı yapacak yeterliklere ulaştırmak olduğu konusunda görüş birliği bulunmaktadır. Konu üstün zekalı ve üstün yetenekli çocuklar olunca, aynı kamuoyu bu çocukların yetiştirilmesinde yeteri tepkileri gösterememektedir. Bunun en önemli nedenleri arasında bu çocuklara ilişkin ön yargıların yattığı gözlemlenmektedir. Bu ön yargıların bir kısmını şöylece sıralayabiliriz;

- Bu çocuklar zaten üstün, onlar için fazladan bir eğitime gerek yok.
- Her ortamda kendilerini geliştirebilirler,
- Bunlara artı eğitim verirse bir SEÇKİNLER sınıfı yaratırız bu da topluma üstesinden gelemeyeceği sorunlar yaratır,
- Zaten seçerek öğrenci alan orta öğretim kurumları bu çocuklara yöneliktir, bunun dışında artı bir özel eğitim vermek abestir.
- Üstün zekalılarla, özel eğitimin ilgilenmemesi gerekir.

Bu görüşleri uzatmak olasıdır. Ancak toplumların gelişme ve ilerlemelerinde ki katkıları olağan kişilerden kat kat fazla olan üstün zekalı ve üstün yetenekli bireyleri toplumun elinden çekip alırsak, tekerleğin icadı ile uğraşan ilkel toplumlar haline dönüşebileceğimiz gerçeğini unutmamak gerekir.

Her çocuğun kendine özgü özellikleri olduğu bir gerçektir. Bireyleri benzemez yapan bu özellikleridir Bununla birlikte üstün yetenekli/zekalı çocukların çoğunda gözlenen belirli özellikleri vardır. Bazı durumlarda kendi yaşlarına kıyasla farklı olabilir, davranabilir yada dönüt verebilirler. Bu çocuklarla birlikte yaşarken ana babasını büyüleyen yada utandıran belli davranışlar sergileyebilecekleri de unutulmaması gereken bir husustur. Bunun yanı sıra çevresindekileri hayrete düşüren birtakım davranışlar da yapabilirler. Bu nedenle üstün zekalı ve üstün yetenekli çocuklarda ortak olan özellikleri ve ailelerin bu özelliklerle nasıl baş edebileceklerini belirlemek gerekmektedir.

Sonu Gelmeyen Sorular

Üstün yetenekli/zekalı çocuklar akranlarına kıyasla öğrenme hızları çok yüksek olduğu için bilgiye açtır. Yaşadıkları çevre ve dünya hakkında hiç durmaksızın bilgi edinmeye çalışırlar. Bazıları her şey hakkında bilgiyi öğrenmek isterken bazıları da bir çekirge gibi bir konudan diğerine yada bir ilgi alanından diğerine atlayabilirler. Bazıları ise belli bir zaman diliminde sadece özel bir konuya ilgi duyarlar ve bu konu etrafında zaman harcayarak bilgi toplarlar.

Neredeyse sonsuz denebilecek kadar çok soru sorabilirler. Ayağa kalktıkları dakikadan, uydukları ana kadar dünya ile ilişkili pek çok bilgi edinmek isterler. Üstün yetenekli/zekalı çocuğa sahip bir aile bu durumu şöyle betimlemektedir.

"Çocuğum aynı bir sünger gibi her şeyi emmek istiyor."

Bu çocukların sordukları sorulardan bazıları aşağıda belirtilenlere benzer.

- Yıldızlar nereye giderler? Neden üstümüze düşmezler?
- Neden karlar ilk önce ağaçların altında erimeye başlar?
- Ağaçlar ısı yaratır mı?
- Şimdiye kadar neden soğuk algınlığı için çare bulunamadı?
- Neden hala savaşlar var?

Çocukların sordukları soruların bir kısmını cevapları vardır diğer bir kısmın da belirgin ve açık herhangi bir yanıtı yoktur. Ailelerin çocuklarının bu sorularına yanıt verirken çaba sarf etmeleri onların rahatlamasına sebep olur. Ailenin verdiği cevapların ise çocuğun anlayabileceği bilişsel seviyeyi aşmaması gerekmektedir. Unutulmamalıdır ki üstün zekalı çocuk ailenin cevaplayabileceğinden çok daha fazlasını sorabilir.

Çocuğun sorduğu sorular gerçekten aileyi zorlamışsa bu durumda aile kendine ve çocuğa karşı dürüst olmalıdır. Çocuğun bilişsel düzeyine uygun olarak cevap öncesi bir ön hazırlık yapılmalıdır. Örneğin, "Bu gerçekten iyi bir soruydu. Pek çok erişkin bu soruyu sormakta, bununla birlikte cevap olarak verebileceğimiz çok net bir yanıt yok. Bu konuda sen ne düşünüyorsun? Benim ne düşündüğümü bilmek ister misin?" gibi cümleler kullanarak çocuğa yardımcı olmaya başlanabilir.

Bir ailenin neden, ne zaman, ne için, kim gibi sorulara hazırlıklı olması için belli bir ön hazırlık yapması yada bu hazırlığın yapılabilmesi için çeşitli düzenlemelerde bulunması gereklidir. Örneğin aile, baş vurabileceği kaynak kitapları her zaman elinin altında bulundurmalıdır. Kaynak yada yararlı kitaplar arasında ansiklopediler, atlaslar sayılabilir. Ek olarak internetten yararlanmak üzere belli adresleri yada arama motorlarını önceden bilmeli kısaca bilgiye giden yollar hakkında bilgi sahibi olmalıdır. Tüm bu kaynakların el altında ve her an ulaşılabilir olması aileyi kısıtlı zaman dilimlerinde

faidalanabileceği kütüphanelere daha az bağımlı hale getirmektedir.

Etkinlikler Aracılığı İle öğrenme

Üstün yetenekli/zekalı çocuklar ve aileleri öğrenme ve keşfetme süreçlerinin sonunda bir etkinliğin üretildiğini fark ederler. Bazı çocuklar öylesine etkin ve hareketlidir ki yanlışlıkla dikkat eksikliği hiperaktivite bozukluğu tanısı alma olasılıkları ile karşı karşıyadır. Bu tanı konulan çocuklarla olan farkları, üstün yetenekli/zekalı çocukların güdülenmelerini yada hareketlerini sağlayan gücün onların araştırdıkları sorularına bir yanıt bulma arayışıdır. Çevrelerindeki dünyayı merak ettiklerinden, zorluktan ve karmaşıklıktan hoşlandıkları için bu hareketli davranış örüntüsünü sergileyebilirler. Bazen durumu yada olayı olduğundan çok daha karışık bir hale getirirler. Sonsuz gibi gözükten enerjilerini bir amaca ulaşmak için kullanırlar. Hem zihinsel hem de fiziksel açıdan etkindirler. Diğer yandan dikkat eksikliği hiperaktivite tanısı almış çocuklar ise bir amaç doğrultusunda çoğu zaman hareket etmezler.

Bedenlerini olduğu gibi beyinlerini de çok çalıştırlar, bu durum onların uykuya dalma süreçlerinde de belli aksaklıkların ortaya çıkmasına neden olabilir. Böylelikle zihinlerini dinlendirmede ve rahatlama zorluk yaşayabilirler. Aile, bu etkin hareketlerini, hayal güçlerini ve enerjilerini boşaltmada plan yapıp onları yönlendirerek yardımcı olabilir.

Destekleyici heyecanlı bir konuşmadan, yada heyecan duyulan bir film izledikten sonra veya müthiş bir plan yaptıktan sonra üstün yetenekli/zekalı çocukların hemen uykuya dalmasını beklemek çok büyük haksızlık olur. Onların rahatlayabilmeleri için belli bir zaman dilimi gereklidir. Baş ucu hikaye kitapları yada yataкта uyuma önce dinlenen rahatlatıcı müzikler çocuğun uyumasına yardımcı olacaktır.

Ne zaman ne olduğunu hatırlama

Üstün yetenekli/zekalı çocukların büyük bir çoğunluğu kusursuz bir belleğe sahiptir. Ailelerinin unuttukları birtakım noktalar da onlara yardımcı olurlar. Örneğin; bir anne çocuğu 3 yaşındayken aldığı bir biletin çocuğu 9 yaşına geldiğinde hala zamanını, yerini ve bir takım bilgileri hatırladığını söylemektedir.

Bu çocuklar özel günlerde, yıl başı yada bayramlarda aldıkları hediyeleri yada kendilerine verilen sözleri çok iyi hatırlarlar. Örneğin; "3 hafta önce salı günü bana çocuk parkına gideceğimizi söylemiştin. Sanırım hala gitmedik değil mi?", " Geçen sene Eylül ayında öğretmenim bir alan gezisine çıkacağımızı söylemişti ama henüz gitmedik. Neden?". Güven aşılama için ailelerin yada öğretmenlerin tutamayacakları sözleri vermemeleri gerekmektedir.

Erken öğrenmeler

Farklılıkların olmasına rağmen üstün yetenekli/zekalı çocuk erken yaşlarında yaşlarına nazaran daha önce konuşmasını ve yürümelerini öğrenir. Fakat bazı durumlarda çocuklar tam doğru ve düzgün cümlelerle konuşmaya başlayıncaya kadar sözel iletişim kurmada isteksiz davrandıkları gözlemlenebilmektedir. Benzer bir şekilde tam olarak dengelerini sağlamadan yürümek istemeyebilirler. Genellikle bu çocuklar pek çok şeyi bir yada iki tekrardan sonra öğrenirler. Tek bir tekrardan sonra kolaylıkla öğrenebilirler, hatta onların öğrenmesini istemediğiniz bir takım bilgiler olduğunda da durum bundan farklı olmaz.

Üstün yetenekli/zekalı çocuklar konuşmasını çok severler ve yaşlarına göre zengin bir dil kullanırlar. Konuşma dilinde yaşlarına göre daha fazla sözcükten yararlanırlar. Bu durum zaman zaman yaşlarıyla aralarına belli bir soğukluğun girmesine de neden olabilir. Zira yaşları onların kullandıkları dili anlamada zorluk yaşayabilmektedir. Örneğin; üstün yetenekli/zekalı çocuk dinazorlar hakkında konuşurken genel bir takım sözcükler yerine özelleşmiş terimlerini kullanmayı seçebilir. Dinazor yerine brontosaurus, stegosaurus, tyrannosaurus trex gibi özelleşmiş kelimeleri kullanabilir. Bu çocuklar bu gibi sözcükleri duymak ve anlamakla kalmaz doğru içerik içerisinde de kullandıkları dilde yer verirler.

Eşzamanlı olmayan gelişim

Üstün yetenekli/zekalı çocukların yaşlarıyla kıyaslandığında duygusal, fiziksel yada zihinsel yaşlarının farklı zamanlarda gelişebildiği görülmektedir. Bu nedenle üstün zekalı pek çok çocuk bu alanlarda belli performans gösteren faklı gruptaki çocuklarla arkadaşlık yapmayı tercih ederler.

Bu parlak çocuklar oyun oynamak yada fikirlerini paylaşmak için diğer bireylere ihtiyaç gösterirler. Büyük bir grup içinde birkaç yaşıtı çocuk olsa da onları bulma ve kuvvetli ilişki kurma eğilimi gösterirler. Çocuk yaşıtı olan diğer çocuklarla problemler yaşadığında kendisinden yaşça ileri olan çocuklarla arkadaşlık etmenin daha uygun olduğuna ilişkin bir yargı geliştirebilir. 5 yaşındaki bir çocuk sokakta oyun oynamak için 9 yaşında bir çocuğu seçebilir ve bunu " Onun çok güzel fikirleri var." şeklinde de ifade edebilir. Bu durum şüphesiz belli zorlukları da doğurur. Örneğin; yaşça kendinden daha ileri olan arkadaşı parkta oynamak isterken 5 yaşındaki çocuğun karşıdan karşıya geçmek için ailesinden izin alması gereklidir. Diğer bir oyunda, örneğin iki tekerlekli bisiklete binen 9 yaşındaki çocuk onu arkasında yalnız bırakabilir. Bununla birlikte bilgisayarını her ikisi de sevebilirler yada 3 yaşındaki üstün zekalı bir çocuk bu konuya daha az ilgi gösterebilir.

Bu çocuklar 10 yaşına bastıklarında yeni durum ve problemlerle karşı karşıya gelirler. Zihin yaşı olarak onlarla denk olan

çocuklar karşı cinsle arkadaşlık kurmaya çalışabilir, araba kullanmak isteyebilir yada alkollü içkiler denemek isteyebilir. Oysaki bu duruma o, ne duygusal ne de etik olarak tüm bunlara hazır değildir. Fiziksel olarak da arkadaş grupları içinde spor faaliyetlerinde yeterince başarılı görülemeyebilirler. Zihinsel olarak üstün oldukları halde sosyal ve duygusal yönden bakıldığında diğerleriyle aralarında bir uçurum olabilir. özetlemek gerekirse üstün yetenekli/zekalı çocuklar kendilerini diğer çocuklardan daha farklı hissederler. Bu noktada da ailelerinin onları sevmesine ve anlamasına çok fazla ihtiyaç gösterirler.

Üstün yetenekli/zekalı bireylerin çocukluk çağında en çok problem yaşadıkları dönem hangisidir?

1. Okul öncesi dönem; çocuğun tam olarak neyin doğru neyin yanlış olduğunu bilmediği bir çağdır ve çocuk kendisini tam bir "aptal" olarak da değerlendirebilir.
2. Çocuk 10 yaş civarında; belli bir zorluk dönemi yaşar. Bunun sebebi de arkadaş baskısının çok fazla olmasıdır. Arkadaş grubunun onları kendileri gibi olmaya yönlendirme baskısı sonucu, üstün yetenekli/zekalı çocuklar kendilerini gruba kabul ettirebilmek için yeterince başarılı göstermemeye başlayabilirler.

Bazı durumlarda aile yaşamına ilişkin problemler baş gösterebilir. Bunun nedeni ise çocuğun duygusal yaşının zeka yaşını tutmamasıdır. Bu tür çocuklar zaman zaman aptalca yada çocukça davranabilirler. Oysaki diğer çocukların benzer davranışları anne babaları tarafından daha iyi tolere edildiği halde onlara çocuk olmaya hakları yokmuş gibi davranılabilmektedir.

Bazı yetişkinler „doğru olmayan bir biçimde, bu çocukların her şeyi „daha iyi bildikleri” kanısına sahiptir. 5 yaşında bir çocuk 4 sınıftaki okuma ve problem çözme seviyesine ulaşabilir. Ancak, o hala 5 yaşında bir çocuktur. Ayrıca bu tür problemlere parmak emmek gibi yada ayakkabısını bağıyamamak gibi motor beceri isteyen etkinliklerdeki zayıflıklar da eklenebilir.

Aileler çocuklarının göstermiş olduğu bu tür davranışlarına, onların her zaman her şeyi daha iyi bildiklerine ve onların üstün olduklarına inandıkları için, duygusal yaşına uygun olmayan şekilde cezalandırmaya çalışabilirler. Bu, kesinlikle çok yanlış bir tutumdur. Bu durumda aile rahatlamalı ve çocuklarına onun yaşında olağan bir çocuğa nasıl davranıyor ise öyle davranmalıdır.

Motor becerilerdeki farklılıklar

Bu tür çocuklar motor becerilerde belli bir davranış keskinliğine ulaşamayabilirler ve bu alanlarda bir gecikme yaşayabilirler. Bu durum bir ikilemin ortaya çıkmasına sebep olur. Bunun nedeni, elleriyle çalışma becerisiyle, anlama ve bilgi edinme seviyesinin tüm gelişim alanlarının üstünde geliyor oluşudur. Örneğin; el yazısı annesinin yada öğretmenin ondan beklediğinden çok daha kötü olabilir. Üstün yetenekli/zekalı çocuklar genellikle el yazısını yavaş, yorucu ve olumsuz bir şekilde değerlendirirler. Çünkü zihinleri bir kalemde çok daha hızlı çalışmaktadır. Bu durumda klavyenin öğretilmesi pek çok açıdan özellikle de yaratıcı işlerin ortaya konmasında büyük önem taşımaktadır. Bu durumda çocuklara küçük kas gruplarını geliştirmesi için çeşitli egzersizler verilmelidir bunların arasından oyun hamuru çamurla oynama , parmak boyası yapma, ipe boncuk dizme gibi bir takım etkinlikler gösterilebilir. Bu tür etkinliklerin bir kısmı bir süre sonra oldukça sıkıcı olabilir. çocuğun kendini ifade edebilecek bir sanat materyaliyle başa özgür bırakılması atılacak en iyi adımdır. El yazısının düzelmesi yada el yazısına farklı bir anlam katılması için bunu bir sanat formuna dönüştürmek gerekebilir. Örneğin; kaligrafi sanatının öğretilmesiyle çocuğun yaratıcılığına farklı bir boyut katılmış olur. Çocuk hem yaptığı işten zevk alırken bir taraftan da eğlenerek kendini geliştirme olanağı bulur. Ayrıca pek çok fiziksel etkinlik çocuğun küçük ve büyük motor becerilerini geliştirmesi için önemli bir fırsattır.

Genç avukatlarla baş etme

Üstün yetenekli/zekalı çocuk sahip olduğu kusursuz dil becerisini istediği bir takım şeyleri elde etmek için kullanabilir. Bununla birlikte ana baba, onun dikte ettiği bir takım kural ve yönergeleri kabul etmeme durumundadır. Aile, önemli olan noktaların farkına vararak kurallarını oluşturmalıdır, böylelikle çocuk kendini daha güvende hissedecektir. Bu çocukların üstün yetenekli/zekalı olmaları kurallara uymamak için hiçbir zaman bir mazeret olamaz. Ancak, çocuklara çok katı kurallar konulduğunda bu durum kendini diğer çocuklara karşı hırçın davranma ve öfkelenme şeklinde yansıtır. Aynı durum üstün yetenekli/zekalı çocuklar için de söz konusudur. Fakat onlar durumu bir adım ileriye taşıyarak yalan söylemeyi, ve erken yaşlarda ihtiyaç duydukları şeyleri çalmayı öğrenebilirler. Bu nedenden dolayı, özellikle üstün zekalı çocuklara her zaman adil ve saygılı davranmak çok önemlidir.

Çocukların üstün yetenekli/zekalı olması hiçbir zaman onların ahlaksal açıdan da üstün oldukları anlamına gelmemektedir. Bundan dolayıdır ki bu çocukların diğer çocuklar gibi bir takım kurallara ihtiyaçları vardır. Fakat diğer çocuklardan farklı olmak üzere belli kuralların yada belli davranışların sonuçlarının ne olabileceği konusunda çok daha hızlı bir kaniya varabilirler. Sonuç olarak aynı hatayı tekrarlamaktan kaçınırlar.

Bu çocukların dünya üzerinde bir işe yaramaları, fonksiyon görmeleri için dünyanın yapısını anlamaya ihtiyaçları vardır. Eğer bu çocuklar sürekli olarak aile yada öğretmen tarafından kontrol altında bulundurulurlarsa, kaybolma yada kafalarının karışması gibi karışık duygular içine girebilirler.

Çocuk olgunlaştıkça aile, onun gerçek kararlar aldığına gördüğünde daha fazla güven hisseder. Bazı durumlarda ise sınır belirten kurallar koymak hayati önemlidir ve bunlar kesinlikle tartışmaya açık kurallar değildir. Hem çok katı hem de çocuğun yaşına bağlı olarak değişim göstermeyebilirler. Okuldan kaçmak, keyif veren ve alışkanlık yapan maddeler kullanmak gibi konulardaki kurallar bunlara örnektir. Ailelerin deneyim kazanması sonucunda, çocuğun sadece limitlerini zorlamak için mi yoksa farklı bir nedenden dolayı mı kuralları tartışmaya başladığının ayırımını doğru yapabilir hale gelirler. Fakat belli bir alandaki sorumluluğunu kanıtlamak için tartışmaya girdiğinde kurallar bir miktar hafifletilip, özgürlük adına bir adım ileriye atılabilir.

Erişkinlerin arkadaşlığı

Kendi yaşlarıyla arkadaş olmaktansa, üstün zekalı çocuklar ailedeki yetişkinlerle yada diğer erişkinlerle iletişim içinde olmaktan mutluluk duyabilirler. Bu tür bir seçim ve bağımlılığın çeşitli sebepleri olabilir. Örneğin; üstün yetenekli/zekalı çocuk yaşının getirdiği limitlerden dolayı bir huzursuzluk içindeyse yaşlarıyla bir ilişkiye girmektense erişkinlerle kurulan bir ilişki onun için daha uygun sonuçlar doğurabilir. Erişkinlerin iletişiminden mutluluk duyar ve onların arkadaşlıklarını tercih edebilirler. Hatta böyle bir çocuk ailesini en iyi arkadaşları olarak kabul edebilir.

Üstün yetenekli/zekalı çocuk çoğu zaman bazı şeyleri oldukça iyi bir şekilde çıkarsayabilir fakat bununla birlikte bilişsel olarak neyi ne kadar anladığı ile ilişkili becerileri kazanmada eksiklikler yaşayabilir. Bundan dolayı da amaçlarına ulaşmada erişkinlerin yardımına ihtiyaç duyabilir. Örneğin ; 5 yaşında bir çocuk bir erişkinden gazetenin editörüne yazı yazmasını isteyebilir. Çocuğun mantığına göre 5 yaşında bir çocuğun sözünü , editörün bir erişkine göre hiç umursamayacakları çıkarsaması doğrudur. Bu mantıkla hareket eden çocuk, mektubu öğretmenin kendi ağzından yazmasını isteyerek bir çözüm bulmuştur. Bu durumdaki öğretmen onun fikirlerini yansıtan cümlelerini onun söylediği gibi kaleme alarak altına çocuğun adını yazmıştır. Böylelikle yazı yazmasını bilmeyen çocuğa yardım etmiş hem de çocuğun editöre baş vurmasını sağlayarak kendine karşı olan güvenini gelişmesine katkıda bulunmuştur.

Kuşkusuz yardımcı olmak iyi bir alışkanlık olmasına rağmen erişkinlerin yardım tuzağından kendilerini uzak tutmaları gerekmektedir. Örneğin; "Anne öğretmene.....söylemeni istiyorum." gibi bir cümleyle erişkinler karşı karşıya kalabilir. Bunu söyleyen çocuk, öğretmenin bir erişkinin istek ve ricalarını gerçekleştirmeye karşı daha yakın olduğu kanısını taşımaktadır. Çocuğun ailesi tarafından desteklendiğini hissetmesine her zaman ihtiyaç duymasıyla birlikte bu destek bağımlılık durumuna gelmemeli ve çocuk kendi adına, aracısız konuşabilmelidir.

Risk almanın önemi

Bazı erişkinler, çocuklarının kendilerinden daha az risk alır oluşlarını şanslı bir durum olarak görürler. Bu durum en azından fiziksel bir takım zorluklarla karşı karşıya gelindiğinde oldukça olumlu bir şekilde gözükmesine rağmen yeni bir aktivite ile karşılaşan üstün yetenekli/zekalı çocuk bir adım geri çekilebilir yada denemek bile istemeyebilir. Bunun sebebi bu çocukların kendilerini fazlaca eleştirmesidir ve çoğunlukla kendilerinde eksik olan yönleri bulup çıkarırlar. Kendilerine olan güvende eksiklik yaşayan bu çocuklar bir şey hakkında tamamen bilgi sahibi olmak yada onun nasıl çalıştığına dair net ve kesin bir bilgiye sahip olmak ihtiyacı içindedirler. Bir söz vermeden önce onunla ilgili pek çok şeyi bilmek zorunda olduklarını düşünürler.

Bazı üstün zekalı çocuklar yeni şeyler denemeye çekinirler çünkü yanlış yapmaktan, hatalı olmaktan, aptal durumuna düşmekten çok fazla korkarlar. Diğer çocukları bu yeni şeyleri gerçekleştirirken gözlemlemeyi tercih ederler. Model alarak öğrenmeyi benimserler fakat çocuğun başarısız olmaya karşı geliştirdiği aşırı bir korkusu varsa onun kendini daha rahat ve iyi hissetmesi konusunda aileden ve öğretmenlerinden destek almaya ihtiyacı vardır. Bir şeyi ilk denemede yapamamak, başarılı olamamak utanılacak bir durum yada başarısızlık olarak addedilecek bir durum değildir. Başarısız olmak, bunun tekrarı yada hata yapmak hiçbir zaman insanı güvenilmez bir kişi yapmaz.

Ailenin olumsuz konuşmalardan kaçınması ve bu gibi tuzaklardan uzak durması gerekir. "Bu asla işe yaramayacak." gibi cümleler çocuğun kendi hayal gücünü kullanmasını engeller ve bu çocuk için istenebilecek en son şeydir. Aile yada öğretmenin çocuğun ortaya çıkardığı işi takdir etmesi gerekmektedir. "Bunu başarmak için gerçekten çok çaba sarf ettiğini görebiliyorum." gibi cümlelerle çocuğu cesaretlendirmek gerekmektedir. Risk almak kabul edilebilir bir atmosferin varlığını gerektirmektedir. Çocuğa her zaman denemesi ve sonuçta ne olduğunu görmesi için fırsatlar verilmelidir.

Çocuğa belli riskleri alarak yeni şeyler öğrenmesi için izin verilmesi gerekmektedir. Gerekirse öğretmen yada anne bunun için model olur. Pek çok çocuk erişkinlerin bir takım becerileri çok çabuk edindiklerini düşünürler. Çocukla birlikte erişkinin yeni bir spora başlama, yeni bir sanat formunu yaratmak yada yabancı bir dil öğrenme gibi aktiviteler atılacak olumlu bir adımı oluşturur. Pek çok yeni şeyi aile çocuğu ile birlikte deneyebilir. Çocuğa yardımcı olmanın bir başka yolu da her sorunu tek bir doğru yanıtının olmadığı gerçeğini çocukla paylaşmaktır. Aşağıdaki sorulardan başlayabilirsiniz.

- Evimizi nasıl geliştirebilir, güzelleştirebiliriz?
- Milli piyangoda en yüksek ikramiyeyi kazanırsan ne yaparsın?
- Sence yaşamak için en ideal yer neresidir? Neden?
- İdeal bir okul sence nasıl olmalıdır?

Bir komedyene sahip olmak

Üstün yetenekli/zekalı çocukların genellikle espri yetenekleri oldukça gelişmiştir. Dünyayı anlama becerileri oldukça

yüksek seviyededir ve bu nedenle uygun espriyi rahatlıkla yakalayabilirler. Şakalardaki önemli noktaları rahatlıkla fark ederler. Bu durum hem duydukları hem de kendi yaptıkları şakalar için geçerlidir. Bunun yanında diğer çocuklar bu özel noktaların bir kısmını kaçırabilirler. Böyle bir durumda çocuk diğerlerinin şakayı anlamamasından dolayı kendilerini kötü hissedebilirler. Bazı çocuklar sırf bu nedenden dolayı erişkinlerin arkadaşlıklarını tercih edebilirler. Bu çocuklar sözcüklerle oynayıp bir takım espriler üretirler. Bir aile çocuğunun ancak erişkinlerin anlayabileceği esprileri 4 yaşından itibaren anlayabildiğini bildirmiştir.

Ender de olsa bazı durumlarda üstün yetenekli/zekalı çocukların espri anlayışları olumsuz bir ifade alarak, rahatsız edici bir duruma gelebilir. Bunun önüne geçilmesi için aile yada öğretmenin çocuğu, insanların bu şekilde küçük düşürülmesinden yada utandırılmasından kesinlikle hiç hoşlanmayacakları konusunda bilgilendirmeleri gerekmektedir.

Hızlı ve derin öğrenenler

Genellikle tüm üstün yetenekli/zekalı çocuklar temel becerileri yaşitlarından daha hızlı ve daha iyi öğrenebilirler. Öğrenilen yeni bilgiler için daha az tekrara ve alıştırma yapmaya ihtiyaç duyarlar. İlgiledikleri bir etkinliğin tekrar tekrar üstünden gitmek onlar için oldukça sıkıcı olabilir ve kolaylıkla güdülenmelerini kaybederler. Bunun sonucunda dikkatsizlik nedeniyle hatalar yapılabilir, özenilmemiş defterler yada bitirilmemiş ödevlerle karşı karşıya kalınabilir. Bazı öğretmenler bu durumu motivasyon eksikliğine bağlayıp bunu çocuğa karşı kullanırlar. Örneğin "Senin hiç üstün yetenekli olduğunu düşünmüyorum, sen normal bir sınıf ödevini dahi yapamaz durumdasın." gibi.

Üstün yetenekli/zekalı çocukların pek çok farkı alana karşı ilgisi vardır. Belli bir zaman diliminde belirgin bir konu üzerinde yoğunlaşırlar. Çok erken yaşlarda ilgilendikleri konu üzerinde özelleşebilirler.

Çocuklar önemle üstünde durdukları konudan başka birine atlayabilir yada ilgilendikleri konuda bir adım daha ileri gitmek isteyebilirler. Bu durum gün geçtikçe daha da zor bir hal alabilir. Örneğin yetişkinler dinazorların sevimsiz olduğunu düşünürken çocuk bir sonraki gün eve bir kertenkele ile gelebilir. Bir aile son çare olarak duruma el koymak için kesin kural koymayı planlamıştır. Kural şöyledir: "Anne ve babanın izni olmadan eve kesinlikle bir canlı yada bir zamanlar yaşamış bir canlı getirilmez". Bu çocuk resimlerle yada filmlerde gördüğü canlılarla yetinmemekte ve gerçek canlılarla beraber olmak istemektedir. Bu kural konmadan önce trafik kazasında araba çarpması sonucu ölen hayvan leşlerini de iç organları üzerinde incelemeler yapmak amacıyla eve getirmektedir.

Pek çok zeki öğrenci proje başlatmaktan hoşlanır. Hobi ve koleksiyona düşkündürler. Bir takım bilgilere kendi başlarına ulaşmayı ve kendi başlarına öğrenmeyi severler. Zaman zaman üstesinden gelemeyecek kadar yüklü programlarda çalışmak isteyebilirler. Bir orta okul öğrencisi insanların tarihi hakkında proje yapmak istemiş ve zaman dilimini ilk canlının ortaya çıkışı ile günümüz arasında almıştır. Bu çok geniş bir başlık olduğundan, yapılması gereken sadece özel bir zaman dilimi içindeki insan gelişimini incelemektir. Böylelikle öğrenci tüm etkinlikler içinde yok olmadan özel bir konu ile ilgili araştırmasını rahatlıkla sürdürebilir. İçerik olarak geniş bir yelpazeye dağılmış konuların araştırılmasında öğrenciler çok güçlük çekerler. Öğrenciler, konu başlığını basamaklara bölmede güçlük yaşarlar. Bir alandaki çalışma yada araştırma bittikten sonra diğerine atlanması gerektiği konusunda bilgilendirilmeye ihtiyaç duyarlar. Bu noktada öğretmenlerin öğrencilere yardımcı olması gerekmektedir. Bu nedenle öğrencinin, proje alırken yada seçerken mantıklı bir çerçeveye oturmasına dikkat edilmelidir. Projenin bir kısmını alan öğrenci işini başarı ile tamamladığında pek çok şey öğrenmiş olacaktır. Unutulmaması gereken husus bir projenin en zevkli tarafı onun araştırma ile ilgili olan kısmıdır. Proje belirlenirken çocukların özellikle ilgilendikleri konular göz önünde bulundurulmalıdır. Proje süreci öğretmenler tarafından dikkatle sorgulanmalıdır.

Konu seçiminde olduğu gibi projenin bitirilme tarihi noktasında da çocuğa yardımcı olunmalıdır. Yapılacak çalışmalar hiçbir zaman son ana bırakılmamalıdır. Konu olarak özel bir noktadan giriş yapan öğrenci konuyu bölümlere ayırarak her bir basamağı ne zaman yapacağı konusunda kendine bir zaman tablosu çıkarmalıdır. Bu zaman tablosunun tüm çalışmalar esnasında oluşturulmasına, kullanılmasına ve buna sadık kalınmasına hem öğretmen hem de anneler tarafından dikkat edilmelidir.

Aşırı duyarlık

Üstün yetenekli çocuklar tüm yaşlarda bir takım problemlerin net ve kesin olarak farkındadır. Yüksek farkındalık ve gözlem kabiliyetleri sayesinde savaş, açlık, gücü kötüye kullanma, şiddet gibi olumsuz bir takım davranışlar yada olaylar hakkında korku geliştirebilirler. Özetle, tüm dünya problemleri hakkında kaygı duyabilirler. Bu çocuklar çok erken yaşta dahi bu noktadaki hassas tutumları yüzünden kendilerini olumsuz, üzgün ve çaresiz hissedebilirler. Bu çocuklar yaşitlarıyla kıyaslandıklarında onların fazlasıyla şiddet ve nükleer savaştan çok korktukları ve çekindikleri saptanmıştır. Şiddetten çekinmelerinin ve sakinmalarının bir sebebi de medyada gördükleri çocuk kaçırma, terörizm, cana kastetme gibi yada cana mal olan kazalar hakkındaki haberlere şahit olmalarıdır.

Bunların yanında bu çocukların farklı ek korkuları da olabilir. Bunların arasında ölüm, hastalık, hamilelik, düşük yapma, iş bulamama, arkadaş bulamama, yalnız kalma, sevilmemeye ve zihinsel yetersizliği olma gibi konular sayılabilir.

Erken yaşta olmalarına rağmen bu çocuklar ölümün farklı boyutlarının farkında olabilirler. Ölümün anlamını sorgulayabilirler ve ölme konusunda bir takıntıya sahip olabilirler. Ölümle ilgili bir takım dramatik sahneleri drama şeklinde oynayabilir yada kaza ile ölmüş bir canlıyı gömmek için eve getirebilirler.

Ölümün olağan bir doğal süreç olmasına karşılık aile bireylerinin bunun üstesinden gelmesi oldukça zordur. Çoğu yetişkin ise çocuklarla konuşmaktan kaçınırlar. Bunun sonucu olarak çocuklar suçluluk gibi uygun olmayan hislere kapılabilirler. Çocukların sorularına erişkinler tarafından büyük bir açık yüreklilikle cevap verilmelidir. Çünkü konuşulmadığında çocuklar doğru olmayan çıkarsamalarda bulunabilirler.

Üstün zekalı çocukların bu yüksek duyarlılığı onları sosyal yaşantıdan bir miktar uzaklaştırabilir ve hatta kendilerinde yanlış bir şey bile olduğunu düşünebilirler. Bu yoğunluktaki duyarlılık hem olumlu hem de olumsuz etkilere neden olabilir. Bunu belirleyen kritik nokta, çocuğun algılaması ve verdiği dönütle ilgilidir.

Üstün yetenekli/zekalı çocuklar ilgilendikleri konular için oldukça uzun bir süre dikkatlerini toplayabilirler. Bununla birlikte benzer bir durum ödevlerin tamamlanmasında gerçekleşmeyebilir. Çocuk ödevlerini tamamlamadan önce zaten kendi sevdiği konuyu içeren kitapları, bilgisayarı yada projesiyle yoğun olarak ilgilendiğinden ailesinin onu yemeğe çağırıldığını duymayabilir. Bu durum onun ailesini göz ardı etmesinden yada duymazdan gelmesinden değil çağırıldığının farkında olmayışındandır. Eğer çocuk çağırıldığını duymazsa nazik bir kucaklama yada dokunmaya onu uyurabilirsiniz. Bunun yanında göz kontağı da mükemmel olarak işe yaramaktadır. Bağırıp çağırmak genellikle aileleri amaçlarına ulaştırmadığı gibi çocuklarının da duyarsızlaşmasını sağlar. Bağırma alışkanlığı olan ailelerin çocukları genellikle bu durumda görmezden gelme davranışını kazanabilirler.

Bireylerin kaygı ve huzursuzlukları programları önceden planlayarak ve bunu uygulayarak biraz daha azaltılabilir. Büyük olasılıkla ailedeki yetişkinler de "Şu kitabı yerine koy.", "Hadi şimdi alışverişe gidiyoruz" gibi anlık yönergeler yerine "Saat 3 te alışverişe çıkmak zorundayım" gibi içinde emir bulunmayan ve bilgi barındıran yönergeler duymaktan hoşlanırlar. Bu durumda aile benzer formdaki cümleleri kendi çocuğu için de kullanmalıdır. Örneğin; bir yerden ayrılmak gerektiğinde anne şöyle bir cümle kurarak çocuğun kendi davranışlarını ayarlamasını sağlayabilir. "Ayrılmadan 10 dakika önce sana haber vereceğim".

Bazı zamanlarda çocuk kendini duyuşsal uyarın bombardımanına tutulmuş gibi hissedebilir. Çocuğu bu duyuşdan kurtarmak için onun rahatlamasını sağlamalı yada evde daha sessiz ve sakin bir köşeye gitmesi için yönlendirilmelidir. Anne babalar mutlaka evlerinde çocuğun iç huzuru ve mutluluk içinde olabileceği özel bir yer hazırlamalıdır. Üstün zekalı çocuklar özellikle görme, ses ve çevreden gelen pek çok uyarana oldukça hassastır. Doğadan, müzikten ve renklerden derin bir şekilde etkilenirler. Çoğu kişinin göremediği ufak noktaları ve ayrıntıları onlar yakalayabilir. Güvenli ve iç huzuru veren bireylere rahatlamaları gerektiğinde ihtiyaç gösterirler. Bazı çocuklar uykuya dalmada problemler yaşayabilirler. Bunun sebebi de zihinlerinin aşırı yüklenmesidir. Onlara sürekli uyarın sağlayan kitap, televizyon gibi araçları bırakamamalıdır. Bazen, hemen uykuya dalarlar fakat gecenin bir yarısında zihinleri pek çok güzel düşünülerle dolu olarak uyanırlar. Bu gibi durumlar için aile, çocuğun baş ucunda kayıt cihazı bulundurabilir. Böylelikle ertesi gün bu harika fikirlerini kaybetmeyeceğini yada unutmayacağını bilen çocuk rahatlamış bir şekilde tekrar uykusuna dönecektir.

Zihinsel yükün belli aralıklarla boşaltılması gerektiğinden, birtakım rahatlatma tekniklerine yer verilebilir. Bununla birlikte fiziksel egzersizler zaman zaman öylesine rahatlatıcı olurlar ki çocuklar bu durumu alışkanlık haline getirebilirler. Bunun nedeni ağır egzersizlerden beynin kasların ağrısını hafifletmek için çıkardığı morfin benzeri maddelerdir. Bu maddeler beyn tarafından doğal bir şekilde üretilir. Bu maddelerin verdiği rahatlığı hissedilen çocuk yeniden çocuk egzersiz yapmak için motive olmuş olur. Eğer bu durum yoğun bir şekilde yaşanırsa fizik egzersizlerinin uygulamasında aşırıya kaçılmış olur. Aile böyle bir durumla karşılaştığında çocuğun dengeyi sağlaması için ona egzersiz planları yaparak yardımcı olması gerekmektedir ayrıca onu yeni oyunlar öğrenmesi, yeni arkadaşlıklar edinmesi ve böylelikle rahatlaması için yönlendirmelidir.

Çocuklar için rahatlatma teknikleri

Çocuğa zihnini bir noktada yoğunlaştırarak yada meditasyon yaparak rahatlamasını öğretebilirsiniz. Örneğin; açık bir zihnin tamamen kendine dönük bir şekilde bütün dış uyarılardan uzak, kendi içinde bir tutarlılık ve rahatlık sağladıktan sonra, içindeki düşünceleri yönlendirmeye izin verilebilir.

- Bir rahatlatma pozisyonunda nefes alışları sayma çift etkiye sahiptir. Bu egzersiz hem rahatlamayı hem de pek çok fikrin peşinde koşan zihnin biraz daha kontrol altında tutulmasına yardımcı olur. Çocuğun birden başlayarak 10a kadar nefes alıp verişini saymasını sağlayın. Bu egzersize çocuk kendini taze hissedinceye kadar devam edebilir. Aile çocuğa nefes alış verişleri sırasına eğer zihninde bir takım düşüncelerin varlığında yeniden 1den başlayarak saymasını önerebilir.
- Çocuğun rahatlaması için farklı bir fiziksel etkinliklerden yararlanılabilir. Onu yatar yada oturur bir durumda gözleri kapalı ve rahatlamaya hazır bir pozisyon almasını sağlayabilirsiniz. Daha sonra tüm kaslarını ayakta başa olacak şekilde teker teker kasıp daha sonra da serbest bırakmasını isteyebilirsiniz. Böylelikle çocuk farkında olmadan gündelik hayatında vücudunun bir noktasını istemsiz olarak kastiğinde bu duyuşu hatırlayarak derhal gevşeyecektir.

Düzenli olmak yada olmamak

Üstün yetenekli/zekalı çocuklar her zaman düzenli ve tertipli olmayabilir. Dağınıklık ve karışıklık için geliştirdikleri özel bir toleransları vardır. Bu çocuklar yarınlardaki enerji krizini çözebilirler ama bu gün aradıkları bir kalemi bulamayabilirler. Odalarında yarı tamamlanmış projeler, lego şehirler, pul koleksiyonları ve pek çok farklı ilgi alanına dair eşyalar vardır. Ödev kağıtlarının temiz ve düzenli olarak verilmesi kuşkusuz bu çocuklar için öncelikli öneme sahip şey arasında

sayılmaz. Benzer bir şekilde odalar da bu kurala katılır. Aslında derli toplu olmanın standardı kişiden kişiye değişmektedir. Üstün yetenekli/zekalı çocuklar genellikle eşyalarını atmaktan nefret ederler. Örneğin güzel bir kayayı nerede, nasıl ve ne zaman bulduklarını çok net hatırlamakla birlikte ertesi gün okula götürmek zorunda oldukları kitabı bulmaları uzun bir süreyi alabilir. Gözlemleri oldukça keskindir ve detaylar konusunda da farkındalık seviyeleri oldukça yüksektir. Eğer etraflarında bir şey kayıp yada eksikse bunu hemen fark ederler. Ailelerin bu noktada çocuğun haklarına saygı göstermesi gerekir. ona ait olan eşyalar odada yer kaplıyor diye bir torbaya doldurulup atılamaz.

Büyük bir çoğunlukla okullar zamanı kullanma ve tertipli olma becerilerini öğretmez bundan dolayı ailelerin bu noktada verecekleri destek çok önemlidir. Örneğin., aileler haftalık yada aylık "Neleri saklamak istiyorum" oturumları düzenleyebilirler. Çocuğun okula ait bir takım notlarını yada onun için önemli olan pek çok şeyi atmamak istememesi doğaldır. Bununla birlikte aile bu notları belli bir konu başlığı altında düzenli tutmasına ve her birinin belli bir konu başlığı altında dosyalanıp özel yerlerde saklaması konusunda onu cesaretlendirmelidir.

Düzeni sağlamak için kutulardan, dosyalama sistemlerinden yararlanılabilir. Üzerindeki etikete konu yada numara veren çocuk bunları düzgün bir şekilde saklamalıdır. Ayrıca okul yaz tatiline girdiğinde aile tekrar "Bu sene hakkında neler hatırlamak istiyorum?" oturumu düzenlemelidir. Geçmiş yıla ait ne tür belgelerin saklanacağı ve hangilerinden kurtulacağı hakkında çocuğun bir karara varması gerekmektedir. Uygun proje yada çalışmalarının bir portfolyo içinde saklanması sayesinde ileride öğretmenlerin onu daha iyi değerlendirmesine olanak tanıyacak bir sistem de kurulmuş olur. Çocuğun eşyalarını saklamak için kutulardan yararlanılacaksa onun yaratıcılığını kullanarak kutuyu bir sanat eseri haline dönüştürmesi için desteklenebilir. Bu kutular dolduğunda yeniden düzenleme için uygun zaman gelmiş demektir.

Çocuğun kendisinin örgütlediği bir alanının olmasına ve bu alanın göreceli olarak daha az dağınık olmasına yardımcı olunmalıdır. Bu durumda aileler bir takım kurallardan yararlanabilirler, örneğin; "cumartesi sabahı hiçbir şey yerde durmamalıdır". Odada içecek kutularının bulundurulmasına izin verilmez. Çocuğun günlük kullandığı eşyalar günlük olarak yerlerine kaldırılır.

Erken okuyanlar.

Bazı üstün yetenekli/zekalı çocuklar okumayı kendi başlarına öğrenirler. Genellikle bu çocukların ne zaman ve nasıl okuma kodunu söktükleri konusunda herhangi bir fikrimiz olmayabilir. Bununla birlikte erken okuma hiçbir zaman üstün zekalılığın bir göstergesi değildir.

Bazı çocuklar okumasını 3 yaş gibi erken bir dönemde öğrenirler. Bu çocukların bazılarında okuma konusunda aileleri, kreşteki öğretmenleri yada bakıcıları yardımcı olmuştur. Diğer üstün yetenekli/zekalı çocukların ise farklı alanlarda ilgileri olabilir ve okuma onlar için öncelikli konular arasında sayılmayabilir. Ana okullarında yada birinci sınıfta okumasını öğrenemeyen bir öğrenci üstün zekalı olamaz gibi bir etiket kullanılmamalıdır. Benzer şekilde de okul öncesi okumayı öğrenen çocuklara üstün zekalı etiketi konmamalıdır.

Erken okuyan çocuklarda dili ustalıkla kullanma, erken çocukluk döneminde uzun süreli dikkat, sembollerin uygun biçimde kullanılması, erken neden sonuç ilişkisini bulma becerilerinin toplamı çocuğun üstün olduğuna dair kanaatimizi etkileyecek ip uçlarından sadece bazılarıdır. Çok yüksek seviyede üstün zekalı olan çocuklar 4 yaşın altında okumasını öğrenebilirler. Bu tür çocuklarla çalışan okul öncesi kurumlar onun gelişimine ve ihtiyaçlarına bağlı olarak kendi programlarını ayarlamak zorundadırlar.

Üstün yetenekli/zekalı çocukların bir kısmı okul öncesinde okumayı öğrenirken diğer bir kısmı ise birinci sınıfın sonunda hala okumayı sökmemiş olabilir. Çoklu zeka kuramından da destek alarak çocukların belli zeka alanlarında farklı seviyelerde oldukları söylenebilir. Okumasını geç öğrenen üstün yetenekli/zekalı çocuğun çok daha farklı alanlarda yaşıtı bireylerden olumlu bir şekilde farklılaştığı gözlemlenecektir.

İletişim

Pek çok üstün yetenekli/zekalı çocuk çevresiyle iş birliği içindedir, sosyaldir ve sevilir. Çoğunlukla lider olarak görülür. Ailelerin bu çocukları olumlu bir istikamete doğru yönlendirmelerinde fayda vardır. Aksi durumda, çete liderlerinin aslında pek çoğunun üstün yetenekli/zekalı çocukların olduğu unutulmamalıdır. Bu tür çocuklar büyük bir şanssızlıkla bir şekilde olumsuz olarak yönlendirilmişlerdir.

Üstün yetenekli/zekalı çocukların ailelerinin çok daha şanslı olduğu ve bu ailelerin işlerinin çok daha kolay olduğu kanısı yanlış bir inançtır. Aslında bu durum aileler için oldukça zordur. Bu çocukları örneğin, çok daha fazla kaynağa ihtiyaçları vardır. Benzer şekilde de aile içinde çok daha fazla iletişim içinde olmaya ihtiyaç gösterirler. Aileleri çocuklarının okul sonrasında yada hafta sonunda ne yaptıklarıyla ilgili bilgili olmaya ihtiyaçları vardır. Bu çocukların kimlerle arkadaşlık ettiği oldukça önemlidir. Aileler çocukların arkadaşlarını arayarak kedilerini tanıtmalı ve aileler arasındaki ilk iletişimi başlatmalıdır.

Zaman içinde pek çok çocuğun ailelerinin kedi hayatlarına daha az karışmasını isterken bu ilişki diplomatik bir şekilde her zaman sıcak tutulmalıdır. Yaşıtıların oluşturduğu grupların etkisi her çocuk üzerinde inanılmaz bir baskının oluşmasını sağlayabilir. Örneğin; belli bir zamana kadar hem davranışları hem de akademik başarısının çok yüksek olduğu bir kız çocuğunun davranışları okul başarısı tam zıt yönde değişmiştir. Aile durumu "sanki kızımız değil de evde bir yabancı ile

birlikteymiş gibi hissediyoruz.” diyerek duygularını paylaşmıştır. Bu gözlemden bir süre sonra ise aile, kızlarının madde bağımlılığı hakkında bilgi sahibi olmuştur. Aile, yaşam ortamını pozitif bir havaya sokmalıdır. Örneğin; eve pizza ismarlamalı, içecekler hazırlanmalı belki de hep birlikte bir film seyredilmelidir. Bu şekilde olumlu bir atmosferin sağlandığı evlerde çocuk zamanını bir kısmını evde geçirme eğilimi gösterecektir.

Ana babaların üstün zekalı ya da üstün yetenekli çocuğun sahip olduğu özelliklerini en üst düzeyde geliştirebilmesini sağlamak için, aşağıda yukarıda ayrıntılı olarak verilmiş olan özelliklere ilişkin belirtilen tüm önerilerin büyük çoğunluğunu yerine getirmesi gerekmektedir.

- Çocuğunuzun sorduğu soruları sabırla ve büyük zevkle yanıtlamaya hazır olun.
- Çocuğunuzun sorduğu sorulardan yola çıkarak onu ilgilendiği konuları araştırmaya yönlendirin.
- Zihinsel büyümesi kadar, fiziksel ve toplumsal becerilerini geliştirmesini teşvik edin.
- Çocuğunuzun , zihinsel gelişimleri ne olursa olsun tüm diğer akranları ile geçinmeyi öğrenebilecekleri ortam hazırlayın.
- Çocuğunuzu asla, diğer çocuklarınızla veya akranları ile kıyaslamayın.
- Çocuğunuzu, üstün zekalı olduğu için değil, çocuğunuz olduğu için sevin.
- Çocuğunuz için evde uyması gereken kurallar ve ölçütleri onunla birlikte belirleyin, eşler arasında tutarlılık olmasına özen gösterin.
- Asla evin PATRONU olmasına izin vermeyin, ancak kararları almada katılımını sağlayın ve mutlaka evde sorumluluklar ve görevler almasını sağlayın.
- İlgil, yönelim ve isteklerini belirleyebilmesi için seçenekli ortamlar hazırlayın.
- Başarılarını ne abartın ne de umursamaz ya da olduğundan aşağı biçimde değerlendirmeyin.
- Beklentilerinizi çok aşağı ya da çok yukarıda tutmayın.
- Çocuğun ilgi ve üstünlük gösterdiği dallarda ana babalar yetersiz kaldığı zaman, olanakları el verdiğince özel ders, kurs v.b kolaylıkları sağlamalıdır.